

<i>Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky</i>		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název:		1
Zásahy v objektech a na zařízeních armády	Metodický list číslo	S
	<i>Vydáno dne: 29. října 2001</i>	<i>Stran: 3</i>

I.

Charakteristika

- 1) Předmětem tohoto metodického listu je v souladu s právními předpisy¹ stanovit zásady spolupráce mezi kompetentními orgány Armády ČR nebo jiných armád (dále jen „armády“) a jednotkami v objektech a zařízeních armády v případě vzniku požárů, živelních pohrom a jiných mimořádných událostí.
- 2) Ve smyslu tohoto metodického listu jsou použity následující pojmy:
 - a) **objekt armády**- je to pro veřejnost uzavřený komplex budov a pozemků, který je označen jako „Vojenský prostor“ a má zvláštní režim vstupu,
 - b) **zařízení armády**- technika nebo budova v majetku armády s označením příslušnosti k armádě, např. vozidlo, letadlo nacházející se mimo objekt armády, tzn. pro veřejnost přístupném místě,
 - c) **vojenská hasičská jednotka** - je to jednotka, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo obrany nebo armáda. Z hlediska druhu jednotky, v souladu s právními předpisy², jde o „jednotku hasičského záchranného sboru podniku“ nebo „jednotku sboru dobrovolných hasičů podniku“,
 - d) **orgán armády**- odpovědný představitel armády vystupující jménem objektu nebo zařízení armády, např. správce vojenského prostoru, dozorcí důstojník, velitel vyšetřovacího vojenského orgánu na místě požáru nebo mimořádné události, obsluha zařízení armády vystupující jménem vlastníka, správce nebo uživatele objektu nebo zařízení.

II.

Úkoly a postup činnosti

Objekty armády

- 3) V objektech armády zasahují jednotky na vyžádání orgánu armády nebo na základě uzavřené dohody mezi HZS krajů a orgánem armády. Při ohlášení požáru jinou osobou se musí před výjezdem zkontaktovat s orgánem armády, který potvrdí nutnost výjezdu. Orgán armády je pro jednotky kontaktní osobou, která zajistí vyrozumění jednotky o všech zvláštностech a nebezpečích³, která jsou spojena s objektem a přilehlém okolí zásahu jednotek. Uvedená

¹ Zákon č. 133/1985 Sb., vyhláška MV č. 247/2001 Sb.

² § 65 zákona č. 133/1985 Sb.

³ § 6b písm. a) a h) zákona č. 133/1985 Sb.

osoba může být v souladu se zákonem vyzvána velitelem zásahu jednotek⁴ k osobní nebo věcné pomoci⁵ ze strany armády. Orgán armády není oprávněn ukládat veliteli zásahu úkoly.

- 4) Velení zásahu jednotek v objektu armády se řídí platnými právními předpisy⁶. Pokud působí v objektu armády vojenská hasičská jednotka, uplatňuje se při ustanovení funkce velitele zásahu pravidlo přednostního velení s ohledem na druh jednotek a druh vojenské hasičské jednotky.

Zařízení armády

- 5) Na zařízení armády zasahují jednotky na základě oznámení kteréhokoliv občana o požáru nebo jiné mimořádné události. Spolupráce orgánu armády s velitelem jednotky nebo velitelem zásahu se řídí stejným pravidlem jako v odstavci 3.
- 6) Pokud orgán armády z různých důvodů uzavře pro veřejnost místo zásahu na zařízení armády, má jednotka právo vstupu k plnění svých úkolů.
- 7) Velitel zásahu při vzniku mimořádné události na zařízení armády koordinuje svůj postup s orgánem armády; pokud není tento orgán na místě, přivolá jej prostřednictvím územně příslušného operačního střediska HZS kraje.

Společný zásah sil a prostředků armády mimo objekty a zařízení armády

- 8) Společným zásahem jednotek a vojenských hasičských jednotek nejsou dotčena pravidla řízení zásahu dle právních předpisů.
- 9) Vyčlení-li armáda pro potřebu hašení požáru nebo provádění záchranných prací síly a prostředky armády (dále jen „vyčleněné síly“), musí mít tyto vyčleněné síly určeného velitele, který je podřízen veliteli zásahu na místě zásahu.
- 10) Pokud není velitel vyčleněným silám stanoven (např. jde o osádku vozu), zařadí je velitel zásahu do jednotky a stanoví jim tak velitele.
- 11) Velitel zásahu vyčleněným silám:
 - a) ukládá úkoly prostřednictvím jejich velitele a vyžaduje od něj informaci o počtu, vybavení a zabezpečení vyčleněných sil, popř. o činnosti, která by měla vliv na vznik škody při zásahu (způsobení škody zásahem, zranění vojáků),
 - b) stanoví kontaktní stanoviště pro zahájení součinnosti a místo nasazení,
 - c) stanoví takové úkoly, které odpovídají vybavení, osobním ochranným prostředkům vojáků a odbornosti a oprávnění k činnostem, které deklaruje jejich velitel,
 - d) pro zabezpečení spojení stanoví způsob komunikace mezi velitelem zásahu a velitelem vyčleněných sil (např. spojkou s radiostanicí, signály, pravidelné relace telefonem).

⁴ § 71 odst. 1 zákona č. 133/1985 Sb.

⁵ § 18 a § 19 zákona č. 133/1985 Sb.

⁶ Např. § 21 a § 22 vyhlášky MV č. 247/2001 Sb.

III. Očekávané zvláštnosti

- 12) Z hlediska zásahu v objektech a zařízeních armády je možné očekávat zejména nebezpečí výbuchu munice a trhavin, popř. přítomnost dalších nebezpečných látek.
- 13) Vojenské újezdy mají složitou organizaci mezi cvičícími vojsky a správci vojenského újezdu a je nutno vyžadovat součinnost i se cvičícími vojsky.
- 14) Objekty a zařízení armády mají různý stupeň utajení a je nutné dbát o zachování povinnosti mlčenlivosti hasičů po zásahu.
- 15) Je třeba počítat s tím, že armáda používá jiné radiové frekvenční pásmo pro spojení než jednotky.

<i>Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky</i>		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název:		2
Zdravotnická záchranná služba	Metodický list číslo	S
	<i>Vydáno dne: 29. října 2001</i>	<i>Stran: 3</i>

I.

Charakteristika

- 1) Zdravotnická záchranná služba je základní složkou IZS udržující trvalou pohotovost při plošném pokrytí území České republiky organizovaném tak, aby byla zabezpečena dostupnost přednemocniční neodkladné péče a její poskytnutí do 15 minut od přijetí tísňové výzvy s výjimkou případů hodných zvláštního zřetele. Je řízena právními předpisy¹.
- 2) Kompetenčně patří zdravotnická záchranná služba Ministerstvu zdravotnictví, nejde však o jednotnou organizaci. Zdravotnická záchranná služba je specializovaným ambulancním zdravotnickým zařízením. Tvoří ji **územní střediska** záchranné služby v Praze, Hradci Králové, Ústí nad Labem, Liberci, Plzni, Českých Budějovicích, Jihlavě, Brně, Olomouci a Ostravě zřizovaná Ministerstvem zdravotnictví a **okresní střediska** záchranné služby ve všech ostatních okresech zřizovaná okresními úřady, popř. další výjezdová stanoviště zřizovaná právníky a fyzickými osobami.
- 3) Zastřešujícím odborným orgánem zdravotnické záchranné služby je Odborná společnost pro urgentní medicínu a medicínu katastrof České lékařské společnosti J. E. Purkyně a Asociace zdravotnických záchranných a dopravních služeb ČR.
- 4) Ve smyslu tohoto metodického listu jsou požitý následující pojmy:
 - a) **přednemocniční neodkladná péče** představuje odbornou pomoc postiženým na místě vzniku jejich úrazu nebo náhlého onemocnění a během jejich dopravy k dalšímu odbornému ošetření a při jejich předání do zdravotnického zařízení zejména při stavech, které
 - i) bezprostředně ohrožují život postiženého,
 - ii) mohou vést prohlubováním chorobných změn k náhlé smrti,
 - iii) způsobí bez rychlého poskytnutí odborné první pomoci trvalé chorobné změny,
 - iv) působí náhlé utrpení a náhlou bolest,
 - v) působí změny chování a jednání postiženého, ohrožují jeho samotného nebo jeho okolí.
 - b) **zdravotnická záchranná služba** nepřetržitě zabezpečuje
 - i) kvalifikovaný příjem, zpracování a vyhodnocení tísňových výzev a určení nejvhodnějšího způsobu poskytování přednemocniční neodkladné péče,
 - ii) poskytování nebo zajištění přednemocniční neodkladné péče na místě vzniku úrazu nebo náhlého onemocnění, při dopravě postiženého a při jeho předávání ve zdravotnickém zařízení,

¹ Např. vyhláška č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě.

- iii) dopravu raněných, nemocných a rodiček v podmínkách přednemocniční neodkladné péče mezi zdravotnickými zařízeními,
 - iv) dopravu související s plněním úkolů transplantačního programu, dopravu raněných a nemocných ze zahraničí do České republiky,
 - v) přednemocniční neodkladnou péči při likvidaci zdravotních následků hromadných neštěstí, součinnosti s praktickými lékaři a s lékařskou službou první pomoci, popř. přímé zajištění lékařské služby první pomoci a lékárenské pohotovostní služby,
 - vi) rychlou přepravou odborníků k zabezpečení neodkladné péče, léků, krve a jejich derivátů a biologických materiálů,
 - vii) další úkoly uložené jí zřizovatelem (např. podílí se na odborné přípravě složek IZS).
- c) podle stupně závažnosti, druhu onemocnění, neodkladnosti a dalších kritérií jsou požadavky na zásah realizovány jednotlivými druhy výjezdových skupin:
- i) **rychlá lékařská pomoc (RLP)** tvořená nejméně tříčlenným týmem ve složení lékař, střední zdravotnický pracovník a řidič-záchranář,
 - ii) **rychlá zdravotnická pomoc (RZP)** tvořená nejméně dvoučlenným týmem ve složení střední zdravotnický pracovník a řidič-záchranář,
 - iii) **letecká záchranná služba (LZS)** ve složení pilot vrtulníku, lékař, střední zdravotnický pracovník; týmy LZS disponují pouze územní střediska záchranné služby,
 - iv) **lékařská služba první pomoci (LSPP)** ve složení lékař a řidič-záchranář, popř. lékař a řidič,
 - v) **doprava raněných, nemocných a rodiček (DRNR)**, která zajišťuje neakutní převozy, obsazená 1-2 řidiči; tato služba je významným podílem zajišťována nestátním sektorem.
- 5) Jednotlivá střediska záchranné služby dále disponují pracovníky nezbytnými pro zajištění řídicích, organizačních, technických, spojových a dalších logistických činností, v řadě případů je jejich nedílnou součástí útvar krizového managementu, který zabezpečuje koordinaci krizového řízení všech zdravotnických zařízení v rámci svého spádového území, včetně materiálnětechnického zabezpečení v těsné návaznosti na státní zdravotní správu.
- 6) Základním řídicím operačním článkem zdravotnické záchranné služby je soustava zdravotnických operačních středisek, která nepřetržitě zajišťují příjem tísňových výzev z celostátního tísňového čísla 155 a z dalších linek a trvale udržují spojení s jednotlivými výjezdovými stanovišti a skupinami, spádovými zdravotnickými zařízeními a dalšími složkami IZS. Zdravotnická operační střediska jsou obsazena odbornými zdravotnickými pracovníky a za jejich činnost odpovídá lékař.
- 7) Spojový systém zdravotnické záchranné služby je závazně realizován ve frekvenčním pásmu 80 MHz s danou celostátní koordinační frekvencí, popř. pomocí komunikačního systému PEGAS. V řadě případů je realizováno součinností spojení v pásmu 160 MHz zejména k Hasičskému záchrannému sboru ČR.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 8) Při likvidaci zdravotních následků hromadného neštěstí nebo se stává lékař rychlé lékařské pomoci, který se jako první dostaví na místo hromadného neštěstí, vedoucím lékařem záchranné akce. Dostaví-li se na místo hromadného neštěstí lékař nadřízený vedoucímu lékaři záchranné akce, převezme vedení záchranné akce.
- 9) Vedoucí lékař záchranné akce odpovídá za činnost všech zdravotnických sil a prostředků a spolupracuje s velitelem zásahu. Je označen v souladu s konvencí medicíny katastrof.
- 10) Vedoucí lékař záchranné akce zřizuje jednotlivé zdravotnické prostory zásahu:
 - a) nástupní prostor,
 - b) parkoviště sanitních a zásahových vozidel,
 - c) prostor materiálně technického zabezpečení – týlový prostor,
 - d) místo pro prvotní ošetření postižených,
 - e) místo třídění postižených,
 - f) místo pro umírající a zemřelé,
 - g) prostor pro nakládání do transportních prostředků,
 - h) místo pro přistání vrtulníku.
- 11) Vedoucí lékař záchranné akce odpovídá za střídání zdravotnických sil a prostředků a za jejich postupné uvolňování při ukončování zásahu. V případě zřízení štábu velitele zásahu se podílí na jeho činnosti, zejména při stanovení požadavků na vnější zónu, taktiku nasazení, specifické účinky škodlivin, bezpečnostní opatření a regulaci dopravy.

Pravidla spolupráce mezi zdravotnickou záchrannou službou a jednotkami

- 12) Velitel zásahu se dohodne s vedoucím lékařem záchranné akce o způsobu vzájemné spolupráce a dohodnou se na prioritě úkolů na místě zásahu a na organizaci místa zásahu a o vedoucích odpovědných za jednotlivé organizační úseky zřízené vedoucím lékařem záchranné akce.
- 13) Velitel zásahu respektuje požadavky a potřeby zdravotnických sil a prostředků s prioritou záchrany života osob.
- 14) Velitel zásahu a vedoucí lékař záchranné akce se průběžně informují o prováděných nutných opatřeních, vztahující se zejména k prioritám cílů společného zásahu, organizaci zásahu a ochrany zdraví a životů obou složek.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název: Zásah na hnacích železničních kolejových vozidlech	Metodický list číslo	3 S
Gestorem ředitelství Hasičské záchranné služby ČD	Vydáno dne: 29. října 2001	Stran: 3

I.

Charakteristika

- 1) Hnací železniční kolejová vozidla (dále jen „HŽV“) se dělí:
 - a) podle pohonu trakčního zařízení na
 - i) elektrická (elektrický motor na stejnosměrné nebo střídavé napětí),
 - ii) motorová (spalovací motor),
 - b) podle konstrukčního uspořádání na
 - i) skříňové lokomotivy - stanoviště strojvedoucího na čelech vozidla a strojovnou umístěnou mezi nimi,
 - ii) kapotové lokomotivy - stanoviště strojvedoucího uprostřed, případně na jednom čele vozidla,
 - iii) motorové vozy - stanoviště strojvedoucího na obou čelech vozidla a strojovnou za prvním stanovištěm strojvedoucího, příp. s trakčním agregátem uprostřed vozidla pod podlahou,
 - iv) elektrické a motorové jednotky ve složení hnací vůz, vložené vozy, hnací vůz příp. řídicí vůz - stanoviště strojvedoucího jsou umístěna na čelech celé jednotky a strojovny (mimo řídicích vozů) za těmito stanovišti s možností přístupu také z prostoru pro cestující.
- 2) Při zásahu na HŽV je třeba respektovat *nebezpečí na železnici* a dodržovat z toho vyplývající bezpečnostní opatření.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 3) Zásah je nutné provádět z důvodu odborných činností a manipulací ve spolupráci s personálem železnice a o zásahu je nutné informovat operační středisko HZS ČD, jeho prostřednictvím povolat jednotku HZS ČD a vyzoomět odpovědné zaměstnance železnic pokud tak nelze učinit přímo. Odpovědnými zaměstnanci železnic jsou:
 - a) výpravčí ve službě nebo elektrodispečer - zajistí vypnutí trakčního vedení s ohledem na rozsah a druh zásahu nad příslušnou staniční kolejí v místě zásahu příp. společně s potřebným počtem sousedících kolejí nebo nad traťovou kolejí v místě zásahu, příp. dvou a více traťových kolejí, příp. i nad souběžnou traťovou kolejí; jednotka HZS ČD je oprávněna provést zajištění vypnutého stavu TV (tzv. zkratování),
 - b) dispečer generálního ředitelství ČD nebo oblastního podnikového ředitelství - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu,
 - c) výpravčí přílehlých ŽST - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu a zajistí odtažení HŽV mimo koleje se zapnutým TV,
 - d) strojvedoucí nebo jiný oprávněný zaměstnanec, který je oprávněn řídit HŽV příslušného druhu trakce a uvést HŽV do bezpečného stavu; ten také poskytne informace, na požádání odpojí průběžný kabel VN (1 až 3 kV) a zajistí před zásahem bezpečný stav HŽV.

- 4) Ohlášení přítomnosti jednotky na drážním tělese podle odst. 3 je nutné z důvodu snížení nebezpečí z provozu. Hlášení musí obsahovat:
 - a) místo zásahu, na trati i kilometrickou polohu,
 - b) druh zásahu.
- 5) V případě, že strojvedoucí není přítomen nebo nemůže konat a je nebezpečí z prodlení při záchraně lidského života nebo značných materiálních hodnot, může jednotka nouzově provést potřebné následující úkony pro zajištění **nouzového bezpečného stavu HŽV**:
 - a) **motorových se spalovacím motorem**
 - i) zastavit chod spalovacího motoru zpravidla červeně označeným „stop“ tlačítkem nebo vypínačem (příp. dvěma tlačítky) na stanovišti strojvedoucího,
 - ii) vypnutím všech i zaplombovaných jističů elektrického rozvaděče vozidla,
 - iii) v případě, že nevznikl požár, HŽV není uvedeno do bezpečného stavu a je zapotřebí vyprostit strojvedoucího, je možno vstupovat do strojovny za chodu spalovacího motoru jen s největší opatrností při boční stěně skeletu skříně a nedotýkat se agregátů i zařízení ve strojovně;
 - b) **elektrických stejnosměrných s odporovou regulací a elektrických střídavých**
 - i) stáhnout sběrače HŽV červeně označeným tlačítkem hlavního vypínače na stanovišti strojvedoucího a vizuálně zkontrolovat stažení sběračů,
 - ii) před provedením těchto úkonů je zakázáno vstupovat do strojovny HŽV a hašení je možno provádět pouze pomocí CO₂ nebo obdobných hasiv mimo práškových, a to jen z prostoru stanoviště strojvedoucího (po stažení sběračů může být el. napětí na kondenzátorech HŽV);
 - c) **elektrických s pulzní regulací** řady 111, 162, 163, 184, 362, 363, 470 a 471 - zde jsou některá zařízení ve strojovně i po stažení sběračů HŽV stále pod vysokým napětím (vstupní filtry, kondenzátory). Hašení lze provádět pouze pomocí CO₂ nebo obdobných hasiv mimo práškových, a to jen z prostoru stanoviště strojvedoucího; hašení vodou lze započít až po vyzkratování zmíněných zařízení, které může provést pouze zaměstnanec s průkazem způsobilosti k řízení HŽV příslušného druhu elektrické trakce.
- 6) HŽV nelze hasit práškem, vodou lze hasit až po odpojení a odborně provedeném vyzkratování elektrického napětí. Na hořící střeše HŽV je nutno se vyvarovat polití rozpálených keramických izolátorů vodou - nebezpečí úrazu.
- 7) Při zásahu na HŽV je nutné:
 - a) stanovit směr a způsob položení hadicového vedení s ohledem na průjezd vlaků nebo jakýkoliv pohyb ŽKV po kolejích v cestě vedení. Hadice je nutné vést pod jednotlivými kolejnicemi a mimo výhybky. Existuje nebezpečí výstřiku vody na zapnuté TV při prasknutí hadice (hadice vedené pod TV je vhodné zakrýt např. šterkem),
 - b) odpojit vozidlové baterie přímým odpojením bateriového kabelu na vozidlových bateriích,
 - c) zkontrolovat zajištění HŽV proti uvedení do pohybu. V případě potřeby nechat zajistit HŽV utažením potřebného počtu ručních nebo pořádacích brzd. Ruční brzdy HŽV jsou umístěny na stanovištích strojvedoucího,
 - d) stanovit ohrožení ŽKV a vozů sousedících s místem požáru a zajistit u odpovědného zaměstnance železnic odvoz těchto ŽKV z dosahu ohrožení,
 - e) pohybovat s jakýmkoliv ŽKV zúčastněnými na železniční nehodě mohou pouze osoby znalé jejich konstrukce, a to **pouze v případě záchrany lidských životů nebo odvrácení nebezpečí** za předpokladu zaznamenání původních postavení těchto

vozidel a případných zraněných nebo usmrcených osob pro potřeby vyšetřovacích orgánů. Při tom je třeba zohlednit sklonové poměry. Před zahájením posunu (mobilní požární technikou nebo ručně) je nutné v místě potřebného zastavení ŽKV položit na kolej zarážky. Pro zvýšení bezpečnosti se umísťují na tutéž kolej dvě a více zarážek za sebou.

- 8) Při nutnosti přizvednutí HŽV je možnost vyvázání podvozku od rámu HŽV a je nutno:
- provést oboustranné zajištění HŽV proti pohybu dle sklonových poměrů na trati pomocí kolejových zarážek, dřevěných podkladních klínů,
 - umísťovat zvedací zařízení na vyznačená místa pro zvedání nebo pod nápravami, podvozkové HŽV zvedat za obě nápravy současně,
 - zajistit zvedávané HŽV proti převrácení, poklesu nebo sesunutí do stran podložením nebo podepřením dostatečně pevnými prostředky o pevný podklad.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 9) Všeobecně:
- přepálení TV vedení pod napětím s jeho následným pádem do kolejiště,
 - čelní okna stanovišť strojvedoucího některých HŽV jsou z nerozbitného materiálu,
 - na konstrukci kapoty HŽV jsou použity zesilující profilové prvky,
 - některé řady HŽV mají laminátový skelet,
 - při přizvedávání je nutno počítat s možností převrácení, vystřelení pružnic podvozku nebo vyvázání podvozku od rámu HŽV, zvedací místa jsou deformována, možnost utržení podloží pod zvedacími prostředky, zpravidla nelze využít automobilový jeřáb.
- 10) Motorová trakce:
- nádrže pohonných hmot (objem od 400 l do 6000 l),
 - olejové náplně o objemu 20 l až 700 l,
 - rozvody tlakového vzduchu, oleje,
 - vozidlové baterie (110 V ss) nejsou odpojeny,
 - kabel VN (1000 V až 3000 V) pro elektrické vytápění a pohon klimatizace,
 - není-li zastaven chod spalovacího motoru procházejí některými zařízeními HŽV značné elektrické proudy (až 1100 A).
- 11) Elektrická trakce:
- strojovnou prochází trakční napětí 1500 V až 3000 V ss, nebo 25000 V/50 Hz, příp. 15000 V/16²/₃ Hz,
 - vozidlové baterie (48 V ss) nejsou odpojeny,
 - rozvody tlakového vzduchu, oleje,
 - kabel VN (1000 V až 3000 V) pro elektrické vytápění a pohon klimatizace,
 - u HŽV elektrických s pulzní regulací řady 111, 162, 163, 184, 362, 363, 470 a 471 je nutno provést vyzkratování některých zařízení ve strojovně, která jsou i po stažení sběračů stále pod VN - zajistí strojvedoucí.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název: Zásah na tažených železničních kolejových vozidlech	Metodický list číslo	4 S
Gestorem ředitelství Hasičské záchranné služby ČD	Vydáno dne: 29. října 2001	Stran: 2

I.

Charakteristika

- 1) Tažená železniční kolejová vozidla (dále jen „TŽV“) se dělí na:
 - a) dvou a více nápravové nákladní vozy otevřené, kryté, kotlové, chladírenské, speciální,
 - b) dvou a čtyř nápravové osobní vozy.
- 2) Při zásahu na TŽV je třeba respektovat *nebezpečí na železnici* a dodržovat z toho vyplývající bezpečnostní opatření.
- 3) U osobních vozů je prioritní rychlá záchrana osob, neboť se zde velice rychle šíří požár, který podstatně urychlují otevřená okna a dveře.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 4) Zásah je nutné provádět z důvodu odborných činností a manipulací ve spolupráci s personálem železnice a o zásahu je nutné informovat operační středisko HZS ČD, jeho prostřednictvím povolat jednotku HZS ČD a vyzoomět odpovědné zaměstnance železnic pokud tak nelze učinit přímo. Odpovědnými zaměstnanci železnic jsou:
 - a) výpravčí ve službě nebo elektrodispečer - zajistí vypnutí trakčního vedení s ohledem na rozsah a druh zásahu nad příslušnou staniční kolejí v místě zásahu příp. společně s potřebným počtem sousedících kolejí nebo nad traťovou kolejí v místě zásahu, příp. dvou a více traťových kolejí, příp. i nad souběžnou traťovou kolejí; jednotka HZS ČD je oprávněna provést zajištění vypnutého stavu TV (tzv. zkratování),
 - b) dispečer generálního ředitelství ČD nebo oblastního podnikového ředitelství - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu,
 - c) výpravčí přílehlých ŽST - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu a zajistí odtažení TŽV mimo koleje se zapnutým TV,
 - d) strojvedoucí nebo jiný oprávněný zaměstnanec, který je oprávněn řídit HŽV příslušného druhu trakce a na požádání odpojí průběžný kabel VN (1 až 3 kV).
- 5) Postup činnosti jednotky je obdobný jako při zásahu na HŽV. Při zásahu na TŽV je nutné zajistit:
 - a) vyproštění a záchranu osob z TŽV, při velkém rozsahu mimořádné události stanovit skupiny záchranářů pro vyhledání, pro vyproštění, první pomoc a vynášení na předem stanovené místo k prvnímu ošetření,
 - b) uvést TŽV do bezpečného stavu, které se provádí u
 - i) **osobních vozů**
 - (1) odpojením průběžného kabelu vlakového topení u strojvedoucího (je-li napájen z lokomotivy) nebo u odpovědného zaměstnance železnic (je-li napájen z externího zdroje),

- (2) vypnutím osvětlení (je-li zapnuto) a zásuvkového okruhu vozu v elektrickém rozvaděči (umístěný zpravidla v představku vozu) tlačítkem, přepínačem, vypínačem, vypínačem na čtyřhran a vypnutím elektrických jističů,
- (3) odpojením vozidlové baterie odpojením bateriového kabelu,
- ii) **nákladních vozů** odpojením průběžného kabelu vlakového topení, u chladicích vozů vybavených agregátem se tento zastaví,
- c) zamezit šíření požáru na další ŽKV a provést ochlazování, popřípadě je nutno požádat odpovědné zaměstnance železnic o rozpojení ŽKV a zajištění odstavených vozů proti posunu. TŽV pod TV lze hasit po vypnutí el. proudu a odborně provedeném vyzkratování elektrického napětí.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 6) Při zásahu na TŽV je třeba počítat s:
 - a) rychlým šířením požáru způsobeným hořlavými látkami použitými v konstrukci vozu, ve vybavení interiérů osobních vozů a množstvím přepravovaných hořlavých a nebezpečných látek v nákladních vozech,
 - b) rozšířením požáru na další vozy řazené v soupravě nebo na vozy na sousední kolejích,
 - c) výskytem nebezpečného zboží a látek (nákladní kotlové, služební a poštovní vozy),
 - d) přepravou zásilek živých zvířat,
 - e) neidentifikovatelným nákladem,
 - f) ohrožením bezpečnosti a zdraví cestujících a vznikem paniky,
 - g) ohrožením osob kouřem a nebezpečnými látkami na nástupištích, v ŽST a blízkých objektech,
 - h) popálením tajícími a odkapávajícími plasty a izolačními materiály od stropu vozidla,
 - i) průběžným kabelem vlakového topení o VN 1000 V - 3000 V, který je napájen z HŽV (motorové a elektrické trakce) nebo externího zdroje,
 - j) přítomností chladicích médií (klimatizace osobních vozů, chladicí vozy) a přítomností propan-butanových láhví (restaurační, bufetové, lůžkové a lehátkové osobní vozy),
 - k) nepřetržitým pohybem ŽKV po ostatních kolejích, na vícekolejných a souběžných tratích s jízdami ŽKV po sousedních kolejích,
 - l) TV a elektrickým vybavením TŽV
 - i) vozidlovými bateriemi 24 V a 48 V umístěnými pod rámem vozidla v označených schránkách (osobní vozy),
 - ii) osvětlením 180 V/50 Hz a zásuvkovým okruhem 220 V/50 Hz,
 - iii) centrálním zdrojem napájení (u modernějších osobních vozů a osobních vozů cizích železničních správ) umístěným pod rámem vozidla v označených schránkách, který je i po odpojení průběžného kabelu VN; nepoškozená schránka zdroje je chráněna proti volně stékající vodě,
 - m) vytápěcími agregáty nezávislého topení některých řad osobních vozů,
 - n) přepálením TV pod napětím s jeho následným pádem do kolejiště.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
<i>Název:</i>		5
Zásah pod trakčním vedením	Metodický list číslo	S
Gestorem ředitelství Hasičské záchranné služby ČD	<i>Vydáno dne: 29. října 2001</i>	<i>Stran: 2</i>

I.

Charakteristika

- 1) Zásah pod TV je charakteristický *nebezpečím úrazu elektrickým proudem*.
- 2) Při zásahu pod TV je třeba respektovat *nebezpečí na železnici* a dodržovat z toho vyplývající bezpečnostní opatření.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 3) Zásah je nutné provádět z důvodu odborných činností a manipulací ve spolupráci s personálem železnice a o zásahu je nutné informovat operační středisko HZS ČD, jeho prostřednictvím povolat jednotku HZS ČD a vyzoomět odpovědné zaměstnance železnic pokud tak nelze učinit přímo. Odpovědnými zaměstnanci železnic jsou:
 - a) výpravčí ve službě nebo elektrodispečer - zajistí vypnutí trakčního vedení s ohledem na rozsah a druh zásahu nad příslušnou staniční kolejí v místě zásahu příp. společně s potřebným počtem sousedících kolejí nebo nad traťovou kolejí v místě zásahu, příp. dvou a více traťových kolejí, příp. i nad souběžnou traťovou kolejí; jednotka HZS ČD je oprávněna provést zajištění vypnutého stavu TV (tzv. zkratování),
 - b) dispečer generálního ředitelství ČD nebo oblastního podnikového ředitelství - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu,
 - c) výpravčí přílehlých ŽST - zajistí vyloučení dopravního provozu kolem místa zásahu a zajistí odtažení hnacích vozidel mimo koleje se zapnutým trakčním vedením,
 - d) strojvedoucí nebo jiný oprávněný zaměstnanec, který je oprávněn řídit HŽV příslušného druhu trakce a uvést HŽV do bezpečného stavu, ten také poskytne informace, na požádání odpojí průběžný kabel VN (1 až 3 kV) a zajistí před zásahem bezpečný stav HŽV.
- 4) Základní podmínkou při zásahu je **vypnutí a zajištění vypnutého stavu TV** v daném traťovém úseku a i na vedlejších kolejích (ŽST, vícekolejná trať). Vypnutí a zajištění vypnutého stavu TV není nutno provádět, pokud se osoby a předměty nepřiblíží k TV na menší než bezpečnou vzdálenost a při používání nevodivých hasebních prostředků. Bezpečná vzdálenost od TV pod napětím je 1,5 m pro osoby a 0,9 m pro předměty.
- 5) Mobilní požární technika musí být odstavena v bezpečné vzdálenosti od TV.
- 6) Při průzkumu na elektrizované železniční trati nebo ŽST je třeba zjistit na jaké koleji je nutno provést zásah a vypnutí TV a vyžádat si přetažení ŽKV na kolej bez TV; není-li to z dopravních nebo technických důvodů možné nebo jeho splnění by vyžadovalo značnou časovou náročnost, je nutné si vyžádat vypnutí TV a zajištění vypnutého stavu TV.
- 7) Je zakázáno vystupovat na střechy ŽKV, na vyvýšené brzdové plošiny, na ochozy a kapoty lokomotiv, na kotlové vozy, na náklady ŽKV za jakýmkoli účelem bez vypnutí

TV

a zajištění vypnutého stavu TV.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 8) Při provádění zásahu pod TV je třeba počítat se:
 - a) zásahovou činností i bez vydání příkazu „B“ při zajištění vypnutého stavu TV oprávněným zaměstnancem železnic,
 - b) nebezpečím úrazu cestujících,
 - c) zabezpečovacím zařízením železnice (kabely) pod napětím i při vypnutém TV nebo nevypnutým elektrickým vytápěním ŽKV pokud není odpojen vysokonapěťový kabel z předtápěcího stojanu,
 - d) napětím v TV na ostatních kolejích,
 - e) HŽV pod napětím při zapnutém TV pokud nejsou staženy jeho sběrače.

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název:		6
Zásah v železničním tunelu	Metodický list číslo	S
Gestorem ředitelství Hasičské záchranné služby	Vydáno dne: 29. října 2001	Stran: 3

I.

Charakteristika

- 1) Zásah v železničním tunelu je charakteristický těmito faktory:
 - a) malá viditelnost, teplo, žíhavé plameny, silné zakouření,
 - b) stísněný prostor a tím i ztížená přístupnost k vlakové soupravě,
 - c) překonávání značných vzdáleností výhradně pěšky po železničním svršku,
 - d) fyzicky náročná doprava technických prostředků,
 - e) nedostatek vody,
 - f) špatný přístup k portálům tunelu,
 - g) zpravidla nemožnost radiového spojení uvnitř tunelu a mezi portály tunelu,
 - h) minimální možnosti na odvětrání.
- 2) Při zásahu je třeba respektovat *nebezpečí na železnici* a dodržovat z toho vyplývající bezpečnostní opatření.
- 3) Výjimečně má tunel vybavení pro zásah - záchranná a úniková cesta, osvětlení, záchranný výtah, hydrantová síť nebo nezavodněný rozvod vody, spojení mezi portály, umělé odvětrání, nástupní plocha pro zásah.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 4) Zásah je nutné provádět z důvodu odborných činností a manipulací ve spolupráci s personálem železnice a o zásahu je nutné informovat operační středisko HZS ČD, jeho prostřednictvím povolát jednotku HZS ČD a vyzoomět odpovědné zaměstnance železnic pokud tak nelze učinit přímo. Odpovědnými zaměstnanci železnic jsou:
 - a) výpravčí ve službě nebo elektrodispečer - zajistí vypnutí trakčního vedení s ohledem na rozsah a druh zásahu nad příslušnou staniční kolejí v místě zásahu příp. společně s potřebným počtem sousedících kolejí nebo nad traťovou kolejí v místě zásahu, příp. dvou a více traťových kolejí, příp. i nad souběžnou traťovou kolejí; jednotka HZS ČD je oprávněna provést zajištění vypnutého stavu TV (tzv. zkratování),
 - b) dispečer generálního ředitelství ČD nebo oblastního podnikového ředitelství - zajistí vyloučení dopravního provozu,
 - c) výpravčí přílehlých ŽST - zajistí vyloučení dopravního provozu a zajistí odtažení vozidel,
 - d) strojvedoucí nebo jiný oprávněný zaměstnanec, který je oprávněn řídit HŽV příslušného druhu trakce a uvést HŽV do bezpečného stavu; ten také poskytne informace, na požádání odpojí průběžný kabel VN (1 až 3 kV) a zajistí před zásahem bezpečný stav HŽV.
- 5) O způsobu zásahu v železničním tunelu rozhoduje:
 - a) druh události v tunelu - požár, nehoda bez požáru,

- b) druh vlaku - osobní (počet ohrožených osob), nákladní (zde druh nákladu s ohledem na rozvoj požáru nebo únik nebezpečné látky),
 - c) konstrukce tunelu - délka tunelu a počet železničních kolejí, popř. počet tunelových rour, trakční vedení, elektrické kabely zabezpečovacího zařízení,
 - d) vybavení tunelu pro zásah (přístupové, nástupní a zásahové cesty, zdroje požární vody, nouzové osvětlení, únikové cesty).
- 6) Zásah podle okolností zjištěných průzkumem předpokládá:
- a) vypnutí TV a zajištění vypnutého stavu TV a dále je nutno posoudit nutnost vypnutí dalšího vybavení tunelu (např. el. napětí v kabelech),
 - b) vyloučení provozu v tunelu,
 - c) povolání dostatečného množství sil a prostředků, je nutné počítat s nutností dálkové dopravy vody, použití velkého množství dýchací techniky a střídání nasazených hasičů a použití ochranných prostředků při úniku nebezpečných látek,
 - d) provést průzkum z obou protilehlých portálů tunelu průzkumnou skupinou dostatečně vybavenou dýchacími a osvětlovacími prostředky; při průzkumu se zaměřit zejména na záchranu osob, prověřit spojení v tunelu a možnosti odvětrání a zjištění polohy mimořádné události od portálu tunelu,
 - e) doporučuje se zřídit štáb velitele zásahu, zajistit místo pro týl a k umístění a evidenci raněných, popř. určit a označit místo pro leteckou záchrannou službu a ostatní složky IZS,
 - f) posoudit odvětrání tunelu, nepostupovat z té strany, kde hrozí žíhavé plameny, pokud to lze vytvořit dva bojové úseky a postupovat z obou protilehlých portálů tunelu; pokud má tunel dvě souběžné tunelové trouby lze s výhodou vést bojové rozvinutí tunelovou troubou v níž nevznikl požár nebo nehoda,
 - g) prioritně zajistit vyproštění a záchranu osob, v případě nehody osobního vlaku stanovit skupiny záchranářů pro vyhledání, pro vyproštění, první pomoc a vynášení z tunelu na předem stanovené místo k prvnímu ošetření, je nutné prověřit zda nejsou osoby potřebující pomoc na obou stranách mimořádné události ve směru k portálům nebo v zařízeních pro únik z tunelu,
 - h) posoudit možnost odvětrání tunelu pomocí nouzového větrání nebo přenosných ventilátorů,
 - i) nestříkat vodu na rozpálené konstrukce obvodových stěn tunelu,
 - j) zajistit osvětlení místa zásahu a tunelu,
 - k) dohodnout způsob spojení mezi oběma portály tunelu a se skupinami hasičů a záchranářů v tunelu,
 - l) zavést kontrolovaný režim vstupu a výstupu z tunelu obou portálů pro všechny osoby a hasiče, zamezit vstup nepovolaným osobám.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 7) Při provádění zásahu v tunelu je nutné počítat s následujícími komplikacemi:
- a) velká potřeba sil a prostředků a dlouhodobé nasazení jednotek,
 - b) nedostatečné vybavení tunelu pro zásah jednotek,
 - c) snížená výška trolejového vedení,
 - d) špatný přístup k portálu tunelu a k místu nehody uvnitř tunelu,
 - e) nedostatek požární vody v místě zásahu, její velká spotřeba a nutnost dálkové dopravy vody, zdroje vody jsou značně vzdáleny, nebezpečí vzniku úrazu hasičů (kabelové lávky, kanály),

- f) malá viditelnost, teplo, toxicita zplodin hoření, žíhavé plameny, „odstřelující“ konstrukce tunelu,
- g) v případě nehody osobního vlaku značné množství postižených osob a jejich nesnadné vyhledání,
- h) nároky na dýchací techniku úměrně vzrůstající s délkou tunelu,
- i) nároky na fyzickou a psychickou odolnost hasičů,
- j) zpravidla nedostatečný výkon běžných vyprošťovacích zařízení ve vybavení jednotek,
- k) omezená funkce spojení pomocí radiostanic,
- l) velká potřeba osvětlovacích prostředků s dlouhodobým nasazením,
- m) komplikovaná nehoda - nebezpečí vzniku požáru havarované soupravy a nebo únik nebezpečných látek,
- n) omezený pohyb v tunelu,
- o) omezená účinnost technických prostředků k nouzovému odvětrání tunelu (přenosných i ve vybavení tunelu).

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název: Hašení hromad nebo barikád pomocí hasicí lišty v případě bezpečnostních opatření	Metodický list číslo	7 S
	<i>Vydáno dne: 22. prosince 2004</i>	<i>Stran: 2</i>

I. Charakteristika

- 1) Hašení pomocí hasicí lišty se používá při požárech barikád, hromad a podobných objektů v případě bezpečnostních opatření, kdy není vhodná přímá účast hasičů vzhledem ke shromáždění většího počtu protestujících osob.
- 2) Hašení je prováděno vodou s příměsemi pro zvýšení hasebních účinků vody – pěnidlo, smáčedlo.
- 3) Hašení se provádí vozidly CAS s větším objemem vody a možností instalace hasicí lišty v přední části vozu.

II. Úkoly a postup činnosti

- 4) Přípravná technická opatření:
 - a) instalace hasicí lišty a její nastavení. Nastavení musí zajistit dostřik cca 30 m. Z této vzdálenosti není možné přesně a účinně vrhat předměty proti vozidlu a v menší vzdálenosti je orientace i jakákoliv činnost ztížena vodní mlhou,
 - b) instalace kartuší s pevným smáčedlem nebo pěnidlem, případně přiměšovače s kanystrem; je možné i využití vestavěného přiměšovače v CAS,
 - c) instalace elektrického ovládní lafety do kabiny,
 - d) uzamčení dveří a rolet nástavby, případně jejich vyklizení – hrozí vykradení,
 - e) sejmutí a uschování proudnice z lafety – nevytvářet pro účastníky shromáždění pocit ohrožení.
- 5) Doporučená organizační opatření:
 - a) velitel jednotky musí být nejméně ve funkci velitele družstva,
 - b) velitel jednotky musí mít, kromě radiového spojení, další náhradní spojení s operačním a informačním střediskem, např. mobilním telefonem,
 - c) jednotka musí mít minimálně dvě CAS,
 - d) všechna vozidla musí být vybavena vozidlovou i přenosnou radiostanicí.
- 6) Výjezd k zásahu:
 - a) před výjezdem je třeba zjistit co nejvíce informací o místě zásahu, např. hlášení policie, kamerový systém,
 - b) při výjezdu musí být velitel jednotky seznámen s aktuální situací na místě zásahu a trasou na místo zásahu, případně s ústupovou trasou,
 - c) není-li možná jízda na místo zásahu, jednotka podle pokynu operačního a informačního střediska pokračuje jinou trasou, vyčkává nebo se vrátí na základnu,
 - d) velitel jednotky je oprávněn rozhodnout o ukončení jízdy k zásahu.

- 7) Hašení:
- a) velitel jednotky je oprávněn rozhodnout o zahájení hašení resp. o přerušení nebo i ukončení hašení,
 - b) podle rozměru hořící barikády, šířky komunikace a možnosti průjezdu velitel jednotky nařídí počet vozidel hasících současně vedle sebe,
 - c) hašení se zahájí současně ze vzdálenosti cca 30 m, po vyčerpání hasiva zahájí hašení další vozidlo resp. vozidla. Po vyčerpání hasiva všech vozidel jednotka postupuje podle písm. d). Je třeba zajistit rezervu hasiva pro nutnost hašení vlastních vozidel,
 - d) po uhašení barikády se jednotka vrací zpět na základnu nebo do vyčkávacího stanoviště, v bezpečném prostoru velitel zajistí doplnění hasební vody apod.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 8) Při hašení hasicí lištou v případě bezpečnostních opatření lze počítat s následujícími komplikacemi:
- a) napadení jednotky shromážděnými osobami,
 - b) žádost pořádkových sil o zásah proti demonstrantům - je nutné odmítnout,
 - c) silný vítr – může docházet k odklonu proudu hasiva, při postupu proti větru snížená viditelnost,
 - d) nebezpečí výskytu dráždivých plynů, zápalných lahví.

Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název:		8
Zásah v silničním tunelu	Metodický list číslo	S
	Vydáno dne: 4. prosince 2006	Stran: 5

I.

Charakteristika

- 1) Silniční tunel je liniový podzemní objekt, kterým prochází pozemní komunikace (silnice, dálnice nebo místní komunikace), umožňující plynulou a bezpečnou jízdu vozidel podcházením horských masivů, vodních překážek, osídlených oblastí, kulturně-historicky či ekologicky cenných území apod.; vyznačuje se uzavřeným příčným profilem.
- 2) Součástí silničního tunelu, např. v závislosti na jeho délce, uspořádání nebo větrání tunelu mohou být:
 - a) tunelová trouba - část tunelu, vymezená portály tunelu, kterou je vedena pozemní komunikace,
 - b) portál tunelu - část tunelu, která z vnějšku ohraničuje tunelovou troubu a utváří vjezdový, výjezdový nebo kombinovaný otvor tunelové trouby a prostor kolem něho,
 - c) tunelová propojka - příčná část tunelu, zpravidla navrhovaná jako částečně chráněná úniková cesta, jež spojuje dvě tunelové trouby mezi sebou ve vymezených vzdálenostech; může plnit funkci záchranné cesty a je zpravidla přetlakově větrána,
 - d) technologické vybavení tunelu - technické vybavení komplexu tunelu, sloužící ke zvýšení bezpečnosti a ochrany zdraví účastníků provozu i pracovníků provozovatele tunelu, bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích a k zabezpečení odpovídajících podmínek pro výkon obsluhy a údržby pracovníky provozovatele; jeho části plní plně nebo částečně funkci bezpečnostního vybavení v souladu se závěry bezpečnostní dokumentace. Patří sem např. i technologické šachty nebo chodby pod vozovkou,
 - e) nouzový chodník - komunikační prostor v tunelové troubě pro chůzi osob, který slouží jako nechráněná úniková cesta, dále jako přístupová cesta ke vstupům záchranných cest, k SOS kabinám, k hydrantům požárního vodovodu a zároveň k provádění servisní činnosti,
 - f) nouzový pruh - přidružený pruh, umístěný vpravo ve směru jízdy, který umožňuje plné nebo částečné nouzové odstavení vozidel, popř. bezproblémový průjezd vozidel složek IZS,
 - g) nouzový záliv - rozšířený prostor tunelu pro nouzové odstavení vozidel, který se zřizuje po určitých vzdálenostech,
 - h) otáčecí záliv - rozšířený prostor tunelu, který umožňuje v tunelu nouzové otočení vozidel do protisměru,
 - i) nástupní plocha - zpevněná plocha, určená k soustředění sil a prostředků při zdolávání mimořádné události zpravidla před portálem tunelu, vně tunelové trouby; slouží k nástupu jednotek, složek IZS a jejich techniky,

- j) náhradní úniková cesta - úniková cesta, umožňující únik osob z tunelu mimořádným (nestandardním) způsobem, např. po žebříku, po skluzné tyči, oknem, technologickou šachtou nebo chodbou atd.,
 - k) záchranná cesta - část únikové cesty, chráněná od místa ohrožení v tunelové troubě požární dělicí konstrukcí; podle účelu a velikosti světlého průřezu rozeznáváme záchranné cesty pro osoby, záchranné cesty pro vozidla, záchranné cesty pro osoby a zásahová vozidla, záchranné šachty, resp. schodišťové objekty; záchranná cesta ústí na volné prostranství nebo do souběžné tunelové trouby a zpravidla je přetlakově větrána,
 - l) záchranná šachta - svislý nebo šikmý komunikační prostor, sloužící pro únik osob, popř. pro zásah složek IZS,
 - m) záchytné bezpečnostní zařízení - dopravní zařízení, určené k zachycení vozidel, jako jsou zábradlí, svodidla, vodící stěny, prahy a obrubníky, tlumiče nárazu atd.,
 - n) kabina SOS - uzavřený prostor hlásky nouzového volání, určený rovněž k umístění dalšího bezpečnostního vybavení,
 - o) nouzové osvětlení tunelu - člení se na náhradní osvětlení tunelu a nouzové únikové osvětlení tunelu,
 - p) náhradní osvětlení tunelu - je zajišťováno náhradním osvětlením tunelové trouby a plnohodnotnou funkcí všech dalších osvětlovacích soustav osvětlení tunelu; náhradní osvětlení tunelu umožňuje pokračování provozu komplexu silničního tunelu se stanovenými omezeními nebo zvýšení bezpečnosti provozu v tunelu při jeho uzavírání,
 - q) náhradní osvětlení tunelové trouby - je zpravidla zajišťováno funkcí vybraných svítidel normálního osvětlení pozemní komunikace tunelové trouby a je součástí náhradního osvětlení tunelu; uvádí se do funkce ve zvláštním režimu provozu tunelu při náhradním napájení elektrickou energií,
 - r) nouzové únikové osvětlení tunelu - je zajišťováno samostatnou soustavou únikových svítidel nebo všemi svítidly osvětlovacích soustav pro osvětlení únikových cest v komplexu silničního tunelu; je funkční ve všech režimech provozu tunelu při normálním i náhradním napájení komplexu silničního tunelu elektrickou energií; nouzové únikové osvětlení tunelu se člení na osvětlení záchranných cest, nouzové osvětlení nechráněných únikových cest v tunelu, částečně chráněných a chráněných únikových cest v tunelu a nouzové osvětlení únikových cest, které jsou příslušné technologickým prostorám.
- 3) Pro zajištění bezpečného provozu v tunelu, příp. pro zajištění efektivní pomoci v případě vzniku mimořádné události v tunelu dále může sloužit:
- a) systém dohledu (CCTV) - zabezpečuje vizuální informace zvláště o dopravních situacích v tunelové troubě a před portály; v případě mimořádných událostí poskytuje automaticky (prostřednictvím funkcí řídicího systému) vizuální informace o lokalitách, kde jsou mimořádné události identifikovány,
 - b) vodní hospodářství - zahrnuje požární vodovod, požární nádrže, čerpací stanice, standardní zásobování pitnou vodou technologických prostor s trvalou obsluhou a systémy odpadních vod,
 - c) provozně technický objekt tunelu (PTO) - nachází se zpravidla u jednoho či obou portálů tunelu; jedná se o objekt, do kterého jsou svedena ovládání technologie tunelu, jež je možno manuálně ovládat v případě mimořádné události,
 - d) systém větrání tunelu - zahrnuje systém provozního a havarijního větrání,
 - e) informační systém - souhrn zařízení poskytující informace pro uživatele tunelu pro běžné a mimořádné situace (značky, komunikační prostředky apod.).

- 4) Silniční tunely se dělí podle:
- délky** na krátké (do 300 m), střední (do 1000 m) a dlouhé (nad 1000 m),
 - příčného uspořádání** na obousměrné (v jedné tunelové trubě dva dopravní směry) a jednosměrné (v jedné tunelové trubě jeden dopravní směr),
 - typu větrání** na tunely s větráním přirozeným a nuceným, které může být podélné, polopříčné, příčné, popř. v kombinaci.
- 5) U požáru v silničním tunelu je předpoklad rychlého šíření zplodin hoření, rychlého rozšíření požáru a vysoké teploty (v extrémních případech více než 1000 °C). Zplodiny hoření jsou vysoce toxické vzhledem k výskytu a charakteru hořlavých látek v místě požáru (vozidla a jejich náklad, provozní náplně vozidel). Jejich množství a hustota kouře je zásadním faktorem, který ovlivňuje nasazení sil a prostředků a možnost provedení záchranných a likvidačních prací. Při požáru je ohrožen velký počet osob.
- 6) Hrozí zde nebezpečí výbuchu, jelikož se v místě požáru může nacházet vozidlo na plynový pohon nebo vozidla převážející nebezpečné látky a předměty.
- 7) Při požáru dochází k působení tepla na stavební konstrukce (povrch vozovky, odprýskávání betonu, odpadávání konstrukcí) a k jejich značnému tepelnému namáhání (ztráta únosnosti výztuže), současně může docházet k poruchám větrání.
- 8) Specifikace nebezpečí, které vycházejí z metodických listů Bojového řádu jednotek PO:
- nebezpečí fyzického vyčerpání,*
 - nebezpečí intoxikace,*
 - nebezpečí ionizačního záření,*
 - nebezpečí opaření,*
 - nebezpečí popálení,*
 - nebezpečí na pozemních komunikacích,*
 - nebezpečí přehřátí,*
 - nebezpečí psychického vyčerpání,*
 - nebezpečí výbuchu,*
 - nebezpečí zřícení konstrukcí,*
 - nebezpečí ztráty orientace,*
 - nebezpečí výbuchu výbušných látek a pyrotechnických směsí.*
- 9) Zásah v silničním tunelu je charakterizován těmito faktory:
- fyzicky náročná doprava technických prostředků na místo zásahu v tunelu,
 - stísněný prostor v případě hromadné havárie,
 - překonání značných vzdáleností, mnohdy pěšky, obtížný transport osob, prostředků,
 - malá viditelnost, sálavé teplo, silné zakouření,
 - komplikované odvětrávání prostoru,
 - neznámý počet ohrožených osob a pozdní reakce osob na vznikající nebezpečí,
 - problémy s komunikací mezi zasahujícími,
 - potřeba spolupráce s dohledovým pracovištěm a komunikace s ohroženými osobami v tunelu (informační systém).

II.

Úkoly a postup činnosti

- 10) O způsobu zásahu v silničním tunelu rozhodne:
 - a) druh události v tunelu - požár, nehoda bez požáru, jiná mimořádná událost,
 - b) množství a druhy postižených vozidel v tunelu (počet ohrožených osob, nebezpečný náklad atp.),
 - c) kategorie tunelu a bezpečnostní stavební úpravy tunelu,
 - d) typ a momentální stav systému větrání tunelu,
 - e) technologické vybavení tunelu.
- 11) Hlavní směry nasazení hasičů při požáru v:
 - a) obousměrném tunelu s příčným větráním - lze nasadit z obou stran na požár,
 - b) obousměrném tunelu s podélným větráním - nasazení ve směru proudění čerstvého vzduchu tunelem,
 - c) jednosměrný tunel s podélným větráním - nasazení ve směru proudění čerstvého vzduchu tunelem,
 - d) jednosměrný tunel s příčným větráním - lze nasadit z obou stran na požár,
 - e) pokud má tunel dvě tunelové trouby, provádí se zásah z druhé (nezasažené) tunelové trouby přes nejbližší záchranou cestu.
- 12) Kromě hlavních směrů nasazení je nutno pro záchranu osob počítat také s ostatními směry nasazení v místech předpokládaného výskytu osob, které jsou v tunelu.
- 13) Při zásahu je třeba zvážit hloubku vjezdu do zasažené tunelové trouby zásahovými automobily vzhledem k odvětrání tunelu, poloze místa hoření apod.
- 14) Při průzkumu je nutné zjistit:
 - a) polohu místa události (kilometrovník po 100 m), druh události,
 - b) stav evakuace, výskyt a počet ohrožených (pohřešovaných) osob,
 - c) situaci v dopravě (uzavření vjezdů do tunelu v obou směrech),
 - d) směr proudění plyných zplodin hoření (pásmo zakouření), posoudit odvětrávání tunelu,
 - e) počet a druhy vozidel nacházející se v tunelu,
 - f) výskyt vozidel přepravujících nebezpečný náklad, popř. na plynový pohon,
 - g) rozsah požáru a jeho šíření,
 - h) informace o stavu technického a technologického zařízení tunelu, zejména o funkci vzduchotechnického zařízení, možnosti jeho reverzace.
- 15) Při hašení požáru v tunelech je třeba:
 - a) zřídit štáb velitele zásahu, místo pro týl a k umístění a evidenci zraněných, označit místo pro leteckou záchrannou službu a ostatní složky IZS,
 - b) využívat dokumentaci zdolávání požáru a další dokumentaci o tunelu,
 - c) spolupracovat s dohledovým pracovištěm (provozovatel tunelu),
 - d) vyhlásit odpovídající stupeň poplachu, povolát dostatečné množství sil a prostředků,
 - e) zajistit vyproštění a záchranu osob, poskytnout první pomoc a vynést zraněné osoby z tunelu na předem stanovené místo nebo do nezasažené tunelové trouby; vytvořit pro tento úkol úsek,

- f) vytvořit nástupní prostor pro zásah, nutno počítat s použitím velkého množství dýchacích přístrojů, velkými vzdálenostmi a střídáním nasazených hasičů při zásahu,
- g) organizovat jištění zasahující hasičů,
- h) vést kontrolu o vstupu a výstupu hasičů ze zasažené tunelové trouby.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 16) Při požáru v silničním tunelu je nutno počítat s následujícími komplikacemi:
- a) s malou viditelností, s vysokými teplotami, toxicitou zplodin hoření, odprýskáváním betonové konstrukce tunelu,
 - b) s velkým množstvím vozidel a osob v zasaženém tunelu,
 - c) obtížným transportem zařízení, zraněných osob apod.,
 - d) možností výskytu nebezpečných látek a předmětů,
 - e) s velkou potřebou sil a prostředků a dlouhodobým nasazením jednotek,
 - f) s přítomností vozidel na plynový pohon,
 - g) s nedostatečným množstvím láhví se vzduchem pro dýchací přístroje,
 - h) s možností omezeného spojení pomocí radiostanic,
 - i) s omezeným pohybem v tunelu.

Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
<i>Název :</i>		9
Nasazení lezeckých skupin a lezeckých družstev	Metodický list číslo	S
	<i>Vydáno dne: 4. prosince 2006</i>	<i>Stran: 2</i>

I.

Charakteristika

- 1) Lezecké družstvo a lezecká skupina jsou nasazovány k provedení záchranných a likvidačních prací ve výšce a nad volnou hloubkou. Použijí se v případě, kdy situace u zásahu vyžaduje činnost nad rámec běžně vycvičeného hasiče, kdy je nutné použít nadstandardní prostředky a vybavení pro bezpečné překonání výškových rozdílů, k dosažení obtížně přístupných míst, provedení speciálních činností v extrémních podmínkách a ve vynucené poloze, například při zásazích:
 - a) na vysokých budovách,
 - b) na stavbách,
 - c) v lomech,
 - d) v podzemních prostorách (jeskyně, důlní díla, podzemní stavby),
 - e) na vodě,
 - f) v exponovaných přírodních terénech (skalní útvary, propasti, stromy),
 - g) v dopravních prostředcích – lanové dráhy,
 - h) kdy nelze použít výškovou techniku, případně je omezená její dostupnost.
- 2) Lezecké družstvo se skládá z velitele lezeckého družstva a pěti hasičů-lezců (minimální stav lezeckého družstva je velitel lezeckého družstva a tři hasiči-lezci).
- 3) Lezecká skupina se skládá minimálně ze dvou hasičů-lezců a je začleněna v družstvu 1+5 nebo 1+3; lezecká skupina má vedoucího lezecké skupiny. Vedoucího skupiny určuje velitel jednotky nebo velitel zásahu.
- 4) Lezecké družstvo nebo lezecká skupina mohou být nasazeny na základě rozhodnutí operačního střediska nebo velitele zásahu.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 5) Zásah prováděný lezeckým družstvem nebo lezeckou skupinou koordinuje velitel lezeckého družstva nebo vedoucí lezecké skupiny. Velitel lezeckého družstva nebo vedoucí lezecké skupiny může být velitelem příslušného úseku nebo sektoru. Je podřízen veliteli zásahu, pokud jím sám není. V nepřítomnosti velitele lezeckého družstva nebo vedoucího lezecké skupiny plní jeho úkoly hasič-lezec, určený velitelem zásahu.
- 6) Velitel lezeckého družstva nebo vedoucí lezecké skupiny:
 - a) navrhuje veliteli zásahu způsoby a postupy při práci ve výšce a nad volnou hloubkou,

- b) při nebezpečí z prodlení rozhoduje o přerušení práce ve výšce a nad volnou hloubkou,
 - c) organizuje transport ohrožené osoby ve výšce a nad volnou hloubkou (např. zřízení a zabezpečení přepravy pomocí lanového traverzu a kladkostroje),
 - d) podílí se na hromadné evakuaci (odsunu) nebo záchraně osob ve výšce a nad volnou hloubkou.
- 7) Velitel zásahu v případě nutnosti provádění záchranných prací ve výšce a nad volnou hloubkou konzultuje s velitelem lezeckého družstva nebo vedoucím lezecké skupiny postup činnosti zpravidla při:
- a) navázání kontaktu s ohroženou osobou (pokud lze, je vhodné aby osobu doprovázel po celou dobu zásahu stejný hasič),
 - b) přístup k ohrožené osobě (pokud lze volit přístup shora),
 - c) stabilizace ohrožené osoby (technické zajištění, předlékařská pomoc),
 - d) zdravotnické zajištění ohrožených osob (zvážit možnost poskytnutí pomoci lékařem na místě),
 - e) způsob vyproštění ohrožených osob (vytažením, spuštěním, šikmým nebo vodorovným traversem použití speciálních prostředků),
 - f) informovanosti ohrožených osob,
 - g) zabezpečení místa zásahu (odstavení technologického zařízení, apod.),
 - h) zajištění prostoru pod místem nasazení lezeckého družstva nebo lezecké skupiny,
 - i) předání záchráněných osob,
 - j) jištění zasahujících (záloha, zdravotní zajištění); při zásahu ve výšce a nad volnou hloubkou je nutné zajistit, aby hasič-lezec zasahující na laně byl odpovídajícím způsobem jištěn.
 - k) opatření v případě nepříznivých podmínek.
- 8) Podle tohoto metodického listu se přiměřeně postupuje i při záchraně zvířat z výšky a nad volnou hloubkou.

III.

Očekávané zvláštnosti.

- 9) Při nasazení lezeckých družstev a lezeckých skupin ve výšce a nad volnou hloubkou je třeba počítat s následujícími komplikacemi:
- a) postupy a nasazení lezeckých družstev a lezeckých skupin pro záchranné práce nejsou určeny k obnovovacím pracím nebo službám, např. stavební a údržbářské práce,
 - b) velká časová prodleva při nasazení lezeckého družstva nebo lezecké skupiny na místo zásahu,
 - c) uvíznutí hasiče na nepřístupném místě,
 - d) podcenění situace a přecenení vlastních možností,
 - e) nereálné stanovení postupu,
 - f) malá šance na záchranu postižených,
 - g) nedostatečné vybavení speciálními prostředky pro provedení zásahu,
 - h) povětrnostní podmínky,
 - i) nelze rychle reagovat na náhlé změny na místě zásahu.

Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
<i>Název:</i> Jednání s osobou se sebevražednými úmysly	Metodický list číslo	10 S
	<i>Vydáno dne: 4. prosince 2006</i>	<i>Stran: 3</i>

I.

Charakteristika

- 1) Tento list je určen pro zasahující osoby, které nejsou odborně proškoleny pro jednání s osobou se sebevražednými úmysly (suicidiální intervence).
- 2) Osoba se sebevražednými úmysly je osoba, která demonstruje úmysl spáchat sebevraždu způsobem, kdy¹:
 - a) při pokusu o sebevraždu nebo jejím dokonání dojde ke zranění nebo usmrcení této osoby; možnost, že vznikne újma na životě, zdraví nebo majetku jiným nezúčastněným osobám, lze s velkou pravděpodobností vyloučit,
 - b) při pokusu o sebevraždu nebo jejím dokonání hrozí reálná možnost, že vznikne újma na životě, zdraví nebo majetku i jiným nezúčastněným osobám
 - i) a to způsobem provedení pokusu o sebevraždu, zejména zvolením místa pokusu (např. skok z výškové budovy nebo mostu), použitím věci nebo zařízení (např. zdrojů energie – plynu, elektřiny, hořlavé nebo nebezpečné chemické látky anebo použitím vozidla řízeného touto osobou jako překážky, např. v kolejové dopravě),
 - ii) tím, že tato osoba disponuje nebo hrozí použitím věci nebo zařízení (např. střelnou zbraní, pyrotechnickým materiálem) a současně otevřeně oznamuje svůj úmysl spáchat tak zvanou rozšířenou sebevraždu. Rozšířenou sebevraždou se rozumí takové jednání osoby se sebevražednými úmysly, které současně s provedením pokusu o vlastní usmrcení plánovaně usiluje o usmrcení nebo zranění dalších osob.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 3) Cílem zásahu složek IZS je odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých činností osoby demonstrující úmysl spáchat sebevraždu, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví nebo majetku a vedoucí k přerušení jejich příčiny².
- 4) Do převzetí řízení zásahu společného zásahu složek IZS Policií ČR nebo ZZS, velitel jednotky PO s právem přednostního velení (dále jen „velitel jednotek PO“) zajistí³:

¹ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Společný list složek IZS, odst. 1.

² Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Společný list složek IZS, odst. 2.

- a) uzavření místa zásahu a pokusí se od přítomných osob zjistit předchozí chování osoby, která hodlá spáchat sebevraždu,
 - b) stanovit nebezpečnou zónu z hlediska ohrožení vyplývající ze způsobu sebevražedného úmyslu (předpokládané místo dopadu apod.), sledování jednání osoby s ohledem na bezpečnost zasahujících,
 - c) navázání kontaktu s osobou se sebevražednými úmysly a zahájení zklidňující komunikace s touto osobou lze také povolat i psychologa HZS kraje nebo příslušníka s kurzem posttraumatické intervenční péče (PIP),
 - d) bezpečný přístup lékaře k osobě se sebevražednými úmysly, pokud je přítomen na místě a je patrné, že naváže dialog vhodněji,
 - e) přípravu na záchranné práce během dialogu s osobou a mimo její dohled, pokud např. instalujeme matraci v předpokládaném místě dopadu osoby, odhadnout vhodný okamžik,
 - f) předání osoby se sebevražedným úmyslem ZZS nebo Policii ČR, pokud osoba upustí od sebevražedného úmyslu nebo se podaří jí v provedení pokusu o sebevraždu zabránit,
 - g) provedení záchranných prací (např. rychlé uhašení, vytažení z vody apod.) pokud osoba uskuteční sebevražedný pokus nebo se jí pokus o sebevraždu nepodaří a předání osoby ZZS.
- 5) Pokud osoba dokoná rozšířenou sebevraždu a je nutno provádět výhradně záchranné a likvidační práce velitel jednotky PO se stává velitelem zásahu ³.
- 6) Pokud je sebevražda dokonána, zváží velitel jednotek PO potřebnost posttraumatické intervenční péče zasahujícím příslušníkům, vzhledem k traumatizujícím událostem ³.

Zásady jednání s osobou se sebevražednými úmysly ⁴

- 7) Způsob jednání:
- a) klidným hlasem zřetelně, pomalu a jednoduše oslovte osobu a zeptejte se na její úmysly,
 - b) nechte osobu hovořit, o čem chce. O ničem ji nepřesvědčujte. Mluvte co nejméně. Důležité je naslouchat. Jednání by situaci nemělo zhoršovat,
 - c) řiďte se svými pocity a rozumem. Získávejte čas do příjezdu policejního vyjednaváče.
- 8) Taktické zásady při jednání:
- a) nepřibližujte se k ozbrojené osobě,
 - b) myslete na svoji bezpečnost a jištění. Nesnažte se za každou cenu chytat osobu nad volnou hloubkou proti její vůli a bez vlastního zajištění,
 - c) vyjednávání lze postupně, s ohledem na situaci, doplnit opatřením k překažení sebevražedného úmyslu, např. zajištěním osoby proti pádu, instalací matrace na předpokládané dopadové ploše apod.

³ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – List jednotek požární ochrany, Úkoly a činnost sil a prostředků jednotek požární ochrany.

⁴ Katalogový soubor typové činnosti STČ-02/IZS – Demonstrování úmyslu sebevraždy – Příloha k listu velitele zásahu – zásady jednání s osobou.

9) Zásady pro jednání⁵:

- a) požádat o eliminování okamžitého rizika (odstranit „sebevražedný prostředek“ z dosahu osoby v krizi),
- b) pokud si nejste jisti, zda jde o sebevražedné jednání, zeptejte se: „Chcete spáchat sebevraždu?“ (je to nesnadná otázka, ale otevírá prostor pro navázání kontaktu a zpřehlednění situace),
- c) jakmile se připustí sebevražedný úmysl, žádejte, aby o těchto myšlenkách a pocitech hovořil (neváhejte se zeptat, jaký má plán – jak se chce zabít a proč),
- d) odrazujte od další konzumace alkoholu nebo drog, cigareta je možná,
- e) hovořte pomalu, zřetelně, jednoduchým jazykem, používejte otevřené otázky a pokud osoba se sebevražednými úmysly nereaguje, svá sdělení opakujte,
- f) zaměřte se na příčinu sebevražedných pocitů a situaci, která je navodila (např. „Řekněte mi, co se stalo, že ...“),
- g) zarámujte věci perspektivně, např. „Co by Vám pomohlo?“, ale vyhněte se frázím typu „Chápu, co asi zažíváte“,
- h) projevit osobní zaujetí a porozumění, že v dané chvíli osoba se sebevražednými úmysly nenalézá jiné východisko,
- i) probrat další alternativy řešení, které osoba dosud vyzkoušela, a nabízet další („Co by se stalo, kdybyste ...“, „Vím, že se teď asi trápíte, a možná si ještě neuvědomujete, že něco ve vás stále hledá nějakou naději.“, „To všechno se může změnit, uvidíme, jestli na něco nepříjdeme.“),
- j) když něco požadujeme, trvejte na svém, avšak nezastrašujte, nepřete se – dovolte jí se na nás naštvat,
- k) bedlivě vnímejte narážky nebo věty naznačující spáchání sebevraždy,
- l) otevřeně mluvte o smrti jako o konečném řešení, zdůrazňujte, že sebevražda je jen jednou z mnoha alternativ,
- m) nepřístupujte na „poslední přání“,
- n) nabízejte ujištění, nikoliv však falešné ujišťování,
- o) pátrejte po tom, co má pro sebevraha stále nějaký význam, a mějte ho k tomu, aby sdělil, co ji zatím „drží nad vodou“,
- p) po tom, co mu umožníte mluvit o tom, co ho trápí, mějte ho k tomu, aby realisticky plánoval, co dál,
- q) hrajte o čas. Pokud bude sebevrah ochoten o své bezvýchodné situaci hovořit, dochází k rozšíření tzv. „tunelového vidění“, na jehož konci je smrt. Hovor by měl směřovat ke společnému hledání alternativního řešení jeho nastalé situace,
- r) počítejte s tím, že se změnami psychických stavů osoby se sebevražednými úmysly mohou přicházet i rychle se střídající změny psychiky vlastní (nasazení, soucit, vztek, obavy apod.). Uvědomováním si jejich existence je dostáváme pod kontrolu vůlí a rozumu.

10) Pokud se záchranná akce nezdaří, je dobré si uvědomit, že šlo o svobodnou vůli člověka a vy jste pro záchranu udělali, co jste mohli. Nenechte, aby vás ovládly pocity viny.

⁵ Metodika vyjednávání v krizových situacích, Standardní postupy a techniky, Útvar rychlého nasazení Policie ČR, Praha 1999.

<i>Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky</i>		
Bojový řád jednotek požární ochrany - taktické postupy zásahu		
Název: Třídění velkého počtu raněných metodou START	Metodický list číslo	11 S
	Vydáno dne: 4. prosince 2006	Stran: 4

I.

Charakteristika

- 1) Metoda třídění obětí START (S – snadná, T – terapie, A – a, R – rychlé, T – třídění) se používá pro třídění osob postižených mimořádnou událostí (dále jen „oběti“) jednotkami v nebezpečné zóně (nelze vytvořit podmínky pro bezpečný zásah zdravotnického personálu - nemusí jít jen o únik nebezpečné látky) nebo v případě většího počtu obětí (zpravidla nad 10 obětí) v případě, že je nedostatek zdravotnického personálu vzhledem k počtu obětí. Cílem je stanovit prioritu transportu obětí na stanoviště třídění raněných v prostoru pro poskytnutí zdravotní péče, kde je jim poskytována odborná zdravotnická péče zpravidla záchranní zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“).
- 2) Principem metody START je odhad a označení závažnosti poranění a stanovení pořadí k transportu z nebezpečné zóny pomocí štítku příslušné barvy doplněné číslicí (1, 2, 3, 4 popř. symbolem), který je přidělen každé oběti.
- 3) Metoda START je použitelná bez jakéhokoliv základního přístrojového vybavení. V průběhu třídění hasiči poskytují neodkladnou první pomoc a provádějí úkony zajišťující základní životní funkce (např. zástava silného krvácení, podpora dýchání) v nebezpečné zóně. Před předáním oběti na stanoviště třídění raněných se v odůvodněných případech musí provést jejich dekontaminace.
- 4) Je-li při mimořádné události vyšší počet obětí, jsou průvodními jevy nedostatek času na rozhodování a řízení záchranných prací, panika a posttraumatický stres obětí, záchrannářů, prodlení v zahájení léčby a odsunu, nedostatek odborného zdravotnického personálu, prostředků, záchrannářské a zdravotnické techniky a léků.

II.

Úkoly a postup činnosti

- 5) Pro uplatnění metody START je třeba určit **třídící skupinu** o zpravidla o minimálním počtu 1+2, která je zpravidla součástí **vyhledávací skupiny** a **záchrannou skupinu** (pro transport obětí) a vymezit prostor pro jejich nasazení. Ideální je, pokud může být členem třídící skupiny zdravotník nebo jiná osoba se zdravotnickou kvalifikací.
- 6) Velitel zásahu po dohodě se ZZS rozhodne o zřízení **stanoviště třídění raněných** v prostoru pro poskytnutí zdravotní péče. Pro jeho vytvoření je vhodné vyčlenění bezpečných nepoškozených budov v blízkém okolí (je třeba zvážit vzdálenost transportu v nosítkách) nebo vybudování stanoviště třídění raněných (např. pomocí stanů). Prostor pro poskytnutí zdravotní péče musí být přístupný pro vozidla ZZS (nejlépe nezávislý příjezd a odjezd).
- 7) Třídící skupina se vybaví pomůckami pro poskytnutí první pomoci a třídění (štítky START).

- 8) Na okraji nebezpečné zóny (v případě nebezpečné látky) předává jednotka raněné k dalšímu transportu a dochází zde také k předávání dalších nosítek od ZZS. Ranění se zpravidla nepřekládají, jsou na nosítkách transportováni až na stanoviště třídění raněných. Do transportu raněných mimo nebezpečnou zónu směrem na třídící stanoviště je nutno zapojit další síly a prostředky ZZS, PČR, AČR, Český červený kříž, dobrovolníci.

Třídění

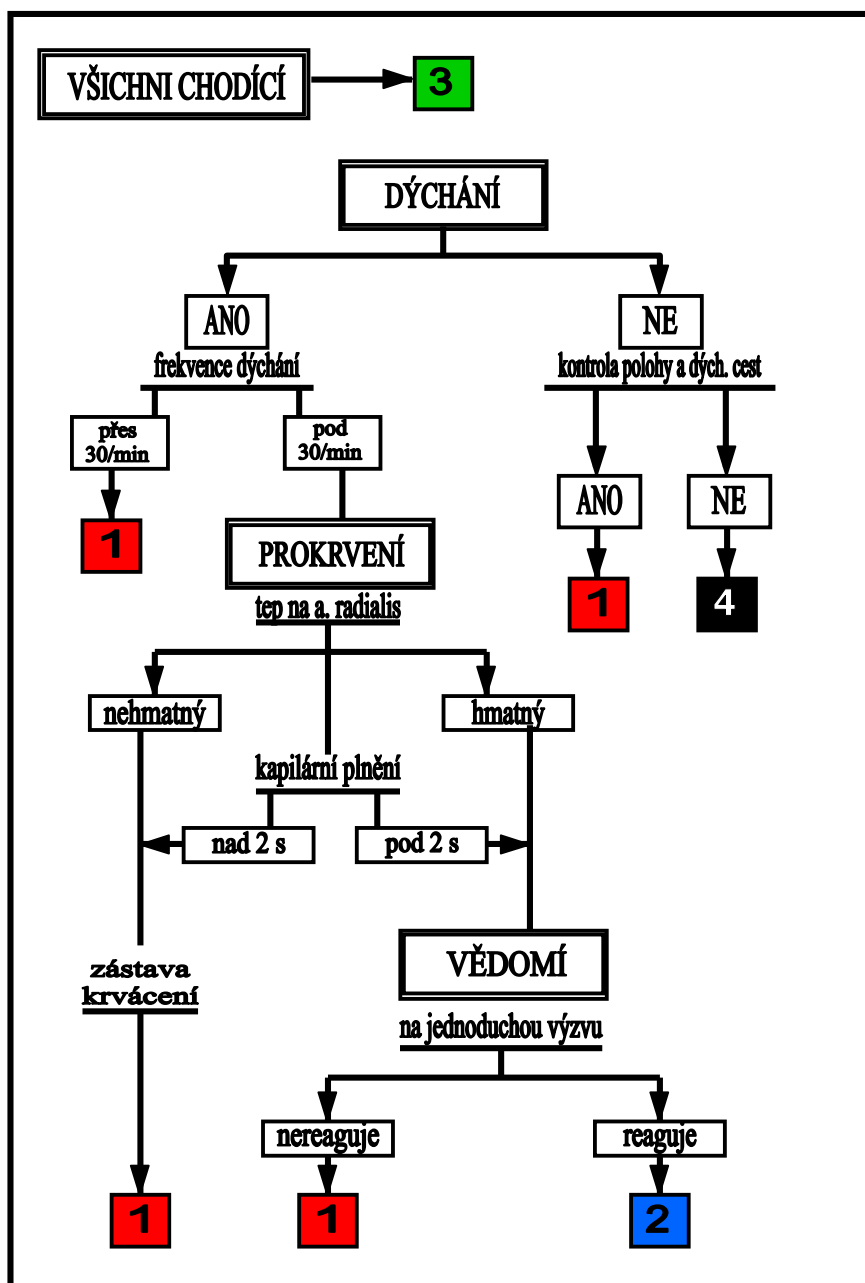
- 9) Vedoucí třídící skupiny postupuje systematicky a postupně označí viditelně každého, kdo prošel tříděním. Vedoucí třídící skupiny se **věnuje pouze třídění**, úpravě záklonu hlavy a kontrole stavu raněného. Zhodnotí stav dýchání, prokrvení a stav vědomí obětí. Podle výsledku třídění označí oběť příslušným štítkem. Na jeho pokyn provádějí ostatní členové třídící skupiny úkony první pomoci (zástava krvácení, polohování, příprava na transport).
- 10) Oběti se třídí do čtyř skupin. Nejprve se určí oběti do skupiny č. 3, pak do ostatních skupin postupně podle odstavce 11.
- 11) Postup pro zatřídění obětí do skupin:
- a) **č. 3 - zelená (samostatný odchod ze zóny nebo se vzájemnou pomocí)**
 - i) oběti se hlasitě osloví: „Všichni, kdo mě slyší a mohou chodit přijďte ke mně!“,
 - ii) označí se zeleným štítkem a odvedou se členem transportní skupiny mimo nebezpečnou zónu k ošetření,
 - iii) pozor - „zelení“ mají snahu vracet se zpět nebo nechtějí opustit místo zásahu! (mají tam třeba cenné věci, přátele, příbuzné). V mezních případech pokud chtějí, mohou na vlastní žádost poskytovat pod dohledem první pomoc raněným, pokud to nebezpečí v nebezpečné zóně dovolí.
 - b) **č. 4 - černá** (mrtví, poranění neslučitelné se životem), označí se a ponechají na místě nálezu,
 - c) **č. 1 - červená** (neodkladná první pomoc a **přednostní transport**)
 - i) zhodnotí se stav dýchání, prokrvení a vědomí (viz schéma),
 - ii) zranění **jsou v kritickém stavu**, mohou přežít jenom tehdy, dostanou-li neodkladnou první pomoc a provedení život zachraňujících úkonů v nejkratším možném čase zastavením masivního krvácení zprůchodněním dýchacích cest záklonem hlavy, potom jsou určeni k přednostnímu transportu,
 - d) **č. 2 - modrá (neodkladná první pomoc a transport až po č. 1)**
 - i) zhodnotí se úroveň dechu, úroveň prokrvení a vědomí (viz schéma),
 - ii) zranění **nejsou v kritickém stavu** (dechově i oběhově stabilní) a nevyžadující okamžitý transport, přežití raněných je velmi reálné, bude-li poskytnuta odborná pomoc do jedné hodiny od vzniku poranění.
- 12) Jestliže dojde k obětem v nebezpečné zóně s únikem zdraví nebezpečných látek a používání ochranných protichemických obleků hasičů znemožní kontrolu stavu prokrvení a dýchání zraněných obětí a tím omezí možnost jejich vyšetření (např. v rukavicích nelze spolehlivě nahmatat tep a určit stav dýchání), zúží se třídění nejprve na skupinu č. 3, která se odvede jako první a pak se transportují všichni zranění (priorita může být posouzena podle vizuálních znaků poškození jejich zdraví) k hranici nebezpečné zóny, kde s ohledem na nebezpečnou látku může být nařízena dekontaminace. Při čekání na dekontaminaci a během ní se zraněným obětem poskytuje první pomoc. Označení štítky se nemusí provádět.

III.

Očekávané zvláštnosti

- 13) Při třídění raněných START lze počítat s následujícími komplikacemi:
- nedostatek sil a prostředků pro prvotní zásah, velké nároky na provedení průzkumu, zvláště s ohledem na vyhledávání záchraňovaných,
 - rozlehlost a nepřehlednost místa zásahu,
 - vysoká psychická i fyzická náročnost,
 - nedostatek zdravotnického vybavení, nosítek,
 - zásah v zamořeném prostředí *nebezpečnými látkami*,
 - nepředvídatelné jednání postižených osob, přesto lze některé lehce zraněné použít k pomocným záchranným pracím (transport, první pomoc),
 - při velkém počtu raněných nutno sledovat možné zhoršení zdravotního stavu (vnitřní krvácení, rozvíjející se šok) – změna z čísla 2 na číslo 1.

Schéma metody START

Vysvětlivky:

Tep - měří se na krční tepně nebo na vnitřním zápěstí na straně palce stiskem tří prstů ve směru tepny.

Kapilární plnění - hodnotí se úroveň prokrvení nehtového lůžka. Stiskem nehtu dojde ke zblednutí a po uvolnění stisku k opětovnému zčervenání. Je-li doba reakce (zbělení – zčervenání) delší jak 2 sekundy, znamená, že dochází k nedokrvení končetin. Můžeme předpokládat vnitřní krvácení, krvácení ze zlomenin, rozvíjející se šok.

Vědomí - hodnotí se reakce raněného na slovní nebo bolestivý podnět.

Polohování - raněného musíme polohovat, je-li:

- **v bezvědomí** - stabilizovanou polohou,
- **při vědomí** - uložit do takové polohy, která je nejvhodnější vzhledem k charakteru postižení a zabrání dušení, případně jiným, život ohrožujícím stavům. Tento výkon má zabránit udušení (zapadlým jazykem, zvratky), omezit rozvoj šoku, případně zlepšit dýchání nebo ulevit bolesti (protišoková poloha, poloha při poranění hrudníku, mozkolebečním poranění, autotransfuzní atd.).

Vzory štítků:

